

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Human rights

حقوق بشر

محمد حیدر اختر
۱۱ اکتوبر ۲۰۱۴

محمد حیدر اختر

فرهنگیانی که قربانی استبداد شدند

که در طول تاریخ و به
دهه به این سو تعداد

برهمگان معلوم است
خصوص از سه

فراوانی از نخبگان کشور، نویسندگان، شعراء، روزنامه نگاران، هنرمندان، همکاران مطبوعاتی متحمل زجر، شکنجه، آزار و اذیت قدرتمندان و دولتمداران قرار گرفته یا این که جان های شیرین شان را از دست داده و یا هم سال های سال عقب میله های زندان جوانی را به پیری رسانیدند. اما از طرف دیگر متأسفانه تاکنون کسی از ایشان به درستی یادی نکرده و اگر یادی صورت گرفته، قناعت بخش نیست.

من خواهان آن هستم تا در وبسایت رنگین و سایت های دیگری که علاقه مند موضوع باشند، تا حد امکان نام ها و شرح حال هر یکی از ژورنالیستان، نویسندگان، شعراء، هنرمندان و همکاران مطبوعات را، که قربانی استبداد رژیم های مستبد شده اند، انتشار بدهم.

همان قسمی که بزرگان ما گفته اند، از یک دست صدا بر نمی خیزد . من به تنهایی خود نمی توانم از عهده این کار دشوار بپریم. ناگزیر رو به سوی شما دوستان و هموطنان محترم کرده، خواهان کمک و همکاری می شوم . تعدادی از دوستان با تماس های تلفونی ویا ایمیل ها، اسمای بعضی از شخصیت ها را تذکر داده اند، بعضی اوقات نام ها در لیستی که من تهیه کرده ام، قبلاً شامل بوده اند . اما در هر حال برای ترتیب نهائی کمک قابل احترام انجام می دهند.

برای آسانی کار، لازم می بینیم که نخست لستی را که تاکنون تهیه گردیده به نشر برسانم، تا دوستان و همکاران محترم، کسانی را که بعد تر برای ما معرفی می کنند، توجه نمایند که شامل این لست نباشد. از همکاری و همیاری همه دوستان قبلاً اظهار سپاس و امتنان می نمایم .

" حیدر اختر "

در زمان سلطنت امیر شیر علی خان:

سید جمال الدین افغان که همه عقیده دارند، آدم با سویه و دارای قدرت رساندن ترقی خواهی و وحدت جوئی بود، نظر به توطئه درباریان از افغانستان خارج شد

در زمان داری امیر عبدالرحمن خان:

غلام محمد خان طرزی که شاعر و آدم با فهم بود، مجبور به ترک خانه و کاشانه شد.

در عصر امیر حبیب الله خان:

محمد سرور و اصف و برادرش نویسنده و شاعر، با تعدادی دیگر در عصر امیر حبیب الله خان به شهادت رسیدند. بر علاوه این که تعدادی به شهادت رسیدند ، یک تعداد دیگر محبوس شدند. - میرسید قاسم خان « مشهور به میرصاحب »، غلام محمد میمنه گی ، مولوی غلام محی الدین افغان، شاعر پشتو سراج الاخبار، محمد انور بسمل، ملا عبدالخالق، عبدالرحمن لودین، میرزا محمد حسن راقم اچکزائی نویسنده، درارگ محبوس شدند

در عصر امان الله خان:

زمانی که امان الله خان غازی پس ازین که شنید اختر جان قصد قتل شاه را دارد، تعدادی را به قتل رسانید و یک تعداد رامحبوس کرد. در بین محبوسین نزدیکان اختر جان هم بودند که از نقشه اخترجان هیچ اطلاع نداشتند. از آن جمله می توان از ناظر محمد صفرخان و استاد محمد انور بسمل نام برد.

غلام محی الدین انیس، ناشر جریده ملی و غیر دولتی انیس، دروقتی که شاه در اروپا مسافرت نموده بود، مدت کوتاهی حبس شد. مگر به وسیله محمد ولی خان که کفیل شاه بود آزاد گردید. سرنوشت او را در وقت پادشاهی نادرشاه ملاحظه می نمائیم .

ناگفته نماند که در همان وقت امان الله خان بود که شاخه های مطبوعات بیشترگردید. به طور مثال: علاوه بر اخبارنویس ها، نویسندگان زیادی به شعر و داستان، ترجمه، هنرئیاتر، رسامی و نقاشی، آواز خوانی که دارای سابقه بودند، در همین عصر مشغول شدند.

در عصر ۹ ماهه امیر حبیب الله کلکانی:

تعداد زیاد مطبوعاتی های قبلی مجبور به خانه نشستن شدند و یا مجبور شدند که نویسنده دولتی باشند. غلام محی الدین خان انیس چند وقت مجبور ساخته شد که مدیر جریده حبیب الاسلام شود. او از کابل گریخت و طرف نادرخان به جنوبی رفت. برهان الدین خان کشکی که نویسنده درباری امان الله خان بود و همیشه وصف و مدح او را می کرد، مدیر جریده حبیب السلام شد.

مؤرخ کبیر فیض محمد کاتب، مجبور ساخته شد که به سوی مناطق هزاره نشین برود برای امیر حبیب الله کلکانی بیعت بگیرد. چون مردم هزاره از امان الله خان راضی و خوش بودند، بیعت نکردند. وقتی کاتب برگشت، به اثر لت و کوب مریض شد و بعدتر جان سپرد. افندی که در حین یکی از مسافرت های محمود طرزی همراه وی از فرانسه به کابل آمده بود و "به هزار هنر آراسته و استاد استادان بود، نیمه مخفی در سرائی محقر، دستکش و جوراب می بافت،"

در عصر نادرخان و هاشم خان جلاد:

در پهلوی سایر پروبلم ها، بلا و جفای بزرگ نصیب مطبوعاتیان قبلی شد که نوکر و خدمتگار دولت نشدند. عبدالرحمن لودین یکی از محررین سراج الاخبار و امان افغان که رئیس بلدیة کابل بود، در ارگ به امر مستقیم نادرشاه تیرباران شد و به شهادت رسید. و تعداد فراوانی از شاعران و نویسندگان و گل های سرسید فرهنگ افغانستان را راهی زندان کرد.

عبدالهادی داوی، میرسید قاسم خان، محمد انور بسمل مدیر انجمن ادبی، بابا عبدالعزیز قندهاری، محمد ابراهیم صفا شاعر، محمد اسمعیل سودا شاعر، عبد الله خان افغان نویس، حافظ محمد اکبر فارغ نویسنده و شاعر، محمد هاشم زمانی، محمداسلم بسملزاده عضو آژانس باخت، محمد اکبر اختر مترجم، میر غلام محمد غبار مدیر ستاره افغان و عضو انجمن ادبی کابل، خالد صدیق از خانواده چرخ شاعر و نویسنده، سید حسن پاچا شاعر متخلص به شیون، سعد الدین بهاء نویسنده، سید غلام حیدر پاچا، غلام احمد خان اعتمادی، میر یاری بیگ خان دروازی، فیض محمد ناصری نویسنده، غلام محی الدین انیس روزنامه نگار، حیدر نیسان شاعر، خلیل الله خلیلی شاعر، محمد سرور جويا مدیر اتفاق اسلام هرات، میر غلام حامد بهار نویسنده و مترجم، میر عبدالرشید بیغم مترجم، محمد ابراهیم خلیل شاعر، خطاط، صفر علی امینی شاعر و نویسنده، عبدالصبور غفوری شاعر، بشیرشور نویسنده، شاعر، محمد اسلم چرخ برادر جنرال شیرمحمد خان چرخ شاعر، ملا عبدالخاق مشروطه خواه شاعر، شیخ بهلول شاعر، سید ظهورالدین خان شاعر معلم مکتب نجات استاد محمد صابر هنرمند

در زمان صدارت شاه محمود خان:

مردمان صاحب قلم و فکر ترقی خواهی و مشروطه طلبی زندانی شدند. میر غلام محمد غبار، علی احمد نعیمی، برات علی تاج؛ میر محمد صدیق فرهنگ، محمد نعیم شایان، علی محمد مدیر خروش، محمد آصف آهنگ، داکتر عبدالرحمن محمودی صاحب امتیاز و مدیر ندای خلق، انجنیر عطائی، داکتر غلام فاروق اعتمادی، عبدالحلیم عاطفی، سید اسماعیل بلخی سید علیم گوهری، مولوی خال محمد خسته.

در دوره حکومت نور احمد اعتمادی:

به اثر مظاهرات دانشگاه کابل تعداد از دانش آموزان پوهنخی های کابل زندانی شدند که از جمله می توان از فرید شایان گوینده رادیو افغانستان، طاهر محسنی نویسنده، و حبیب الله رفیع شاعر و نویسنده نام برد.

در زمان ریاست جمهوری سردار محمد داوود:

تقریباً مانند دوران امیر حبیب الله کلکانی و سردار هاشم خان شد. مطبوعاتی های نویسنده مجبور شدند، دست و دهن خود را ببندند. اما موسیقی و فلم تیاتر فعال بود.

محمد هاشم میوند وال مدیر روزنامه اتفاق اسلام، روزنامه انیس، رئیس مستقل مطبوعات، وزیر مطبوعات به شهادت رسید و احمد ظاهر هنرمند نامدار کشور مدتی را به زندان گذشتاند البته زندانی شدن احمد ظاهر جنبه سیاسی نداشت.

در زمان رژیم دست نشاندۀ شوروی سابق یعنی پس از کودتای ۷ ثور:

نخستین قربانی در آغاز روز های کودتا ورزیده ترین گوینده رادیو تلویزیون افغانستان مهدی ظفر به شهادت رسید و به تعقیب وی کشته شدگان دیگر عبارت اند: علی حیدر لهیب شاعر، نجیب الله رحیق نویسنده و اهل مطبوعات، محمد یونس حیران مدیر سابق روزنامه انیس، محمد ابراهیم عالمشاهی نویسنده، غلام شاه سرشار شمالی معاون روزنامه جمهوری شاعر و نویسنده، محمد شریف ایوبی مدیر جریده مساوات، غلام سخی انتظار ژورنالیست، (در قسمت خیرخانه توسط نیرو های روسی به شهادت رسید) محمد شاه ارشاد مدیر تربیه افکار در مطبوعات، محمد موسی شفیق داستان نویس گوینده عربی رادیو افغانستان، امان الله سیلاب صافی شاعر پشتو مدیر در رادیو افغانستان، سید حسن شاه شاعر و نویسنده، جان محمد فنا شاعر، مولوی محمد نبی مفتون شاعر، سید نورالدین شاعر، عبدالرؤف ترکمنی نویسنده، انجنیر کریم انجنیر ورکشاپ رادیو افغانستان، سید امیر مودودی مدیر شعبه برق رادیو افغانستان، رشید جان تخاری آمر ورکشاپ تخنیک رادیو تلویزیون، نصرالله مشکوری مدیر شعبه موسیقی تلویزیون، نعمت الله حباب عضو اداره سیاسی و اجتماعی تلویزیون، جان احمد کهیار معاون تخنیک افغان فلم، چمن علی عضو مدیریت موسیقی رادیو افغانستان، علم نورستانی استاد پوهنخی ادبیات پوهنتون کابل، عبیدالله نورستانی عضو مدیریت تخنیک رادیو افغانستان، احمد ظاهر هنرمند، فضل احمد نینواز هنرمند، جلال الدین غازی یار (برادر دوگانگی جواد غازی یار) هنرمند، استاد دری لوگری توسط راکت روسها در راه لوگر به شهادت رسید، شریف خیرخواه هنرپیشه سینما در حال شوتنگ فلم با هشت نفر هنر پیشه دیگر در اثر اصابت راکت به شهادت رسیدند. عارف الدین هنر پیشه سینما در سینمای پامیر به اثر اصابت راکت به شهادت رسید. غلام نبی کوهنورد عضو شاخه پرچم از آژانس باخترا. خان صایمه مقصدی ممثله و گوینده زبان پشتو رادیو تلویزیون در زمان رژیم دست نشاندۀ توسط مجاهدین به قتل رسید. خان قره باغی و ماستر فضل غنی، بخت مینه در زمان رژیم دست نشاندۀ توسط مجاهدین به قتل رسیده اند ظریفه جان عضو مدیریت عمومی روزنه رادیو افغانستان در اثر راکت به شهادت رسیده است.

محبوسین رژیم دست نشاندۀ شوروی سابق:

داکتر عبدالرحیم نوین صاحب امتیاز جریده ترجمان، محمد نجیم آریا مدیر روزنامه انیس، استاد لطیف ناظمی شاعر و نویسنده، استاد رهنورد زریاب، داستان نویس مشهور، استاد واصف باختری شاعر و نویسنده، صباح الدین کشکی صاحب امتیاز روزنامه کاروان، عبدالحق واله مدیر مسؤل کاروان، قدرت الله حداد مدیر اخبار افغان ملت، محمد ظریف لودین مدیر گویندگان رادیو تلویزیون، محمود فارانی نویسنده و شاعر، انجنیر کریم عطانی وزیر مخابرات، غلام محمد نیاز نطق فرانسوی رادیو افغانستان، محمد حسن ولسمل مدیر مجاهد ولس، داکتر عبدالغفور روان فرهادی نویسنده، پرتو نادری شاعر نویسنده، فاروق فارانی شاعر، غلام علی آئین نویسنده، جنرال زکریا ابوی نویسنده، داکتر عبدالقیوم کوچی نویسنده، شکرالله کهگدای استاد پوهنتون کابل و نامه نگار و ناشر و صاحب امتیاز دوروم

ماهنامه کاروان ، حبیب الرحمن هاله استاد پوهنتون کابل ، محمد یوسف میرنی همکاره اداره انکشاف پشتو ، احمدشاه پسر مولانا ارشاد عضو نشرات داخلی وزارت اطلاعات و فرهنگ ، عبدالرزاق ارسلائی ژورنالیست در رادیو افغانستان ، محمد رفیع ژورنالیست در رادیو افغانستان، داکتراسد الله شعور ژورنالیست در رادیو افغانستان ، نثار علی فریاد ژورنالیست در رادیو تلویزیون، عبدالمحمد غیائی رئیس افغان فلم و مدیر عمومی پروگرامهای رادیو افغانستان ، محمد قسیم همکار تخیکی رادیو تلویزیون، سردار محمد طاهرمدیر آخذة رادیو افغانستان، نورالدین بدر عضو مدیریت نشر رادیو افغانستان ، انیس آزاد شاعر، گل آقا بیرنگ شاعر و سر معلم دانشکده نادریه، داکتر غلام مصطفی رسولی رئیس افغان فلم و رئیس تلویزیون ، ، رازق مأمون نویسنده، انجنیر حبیب الرحمان تخیکی رادیو، فیض محمد عضو ثبت رادیو افغانستان (در واقعه بم گذاری که در استدیوی ۴۹ رادیو افغانستان ، گرچه بم گذار شخص دیگری بود اما خاد فیض محمد را شکنجه و زندانی نمود، انجنیر خالقداد کامران رئیس تخیکی رادیو تلویزیون، خلیل غیائی عضو مدیریت موسیقی رادیو افغانستان .

دراثر مخاصمت های ذات البینی بین جناح های خلق و پرچم تعداد فراوانی از طرفین، شکنجه و محبوس شده اند . زمانی که خلقی ها می خواستند یکه تاز میدان شوند اکثر پرچمی ها را زندانی ساختند و زمانی که پرچمی ها تحت سایه قشون سرخ شوروی سابق به قدرت رسیدند تعداد فراوانی از خلقی ها را در بند کشیدند گفته می شود که سید بهاءالدین مجروح مدیر خیر گزاری افغان و ناشر مجله آن به زبانهای انگلیسی و فرانسوی در پشاور، عزیز الرحمن الفت نویسنده و مؤلف، عبدالرحیم چنائی مدیر جریده فریاد، توسط حزب اسلامی حکمتیار در پشاور ترور شده اند .

در زمان جنگ های داخلی و قدرت طلبی میان تنظیم های جهادی سابق :

قهار عاصی شاعر؛ سید کبیر استوار شاعر، فیض محمد و پسرش هنرمندان بدخشی ، بنیگیچه هنرمند محلی ، زمان شوقی هنرمند محلی ، آصف جیلسراجی هنرمند محلی ، کبیر دلربانواز پسر استاد رحیم گل توسط راکت باری تنظیم ها و سلیم سحاب آوازخوان رادیو تلویزیون .

در زمان رژیم فرهنگ ستیز طالبان:

اجمل نقشبندی توسط گروه طالبان گروگان گرفته شده و بعداً سر بریدند بین ۸ تا ۱۰ اپریل ۲۰۰۷ . تعداد بیشتر دیگر نیز آزار و اذیت دیده اند که با تأسف نام های شان را در اختیار ندارم .

در زمان رژیم کزی :

خانم نکیه ذکی ژورنالیست و مدیر مسؤول رادیوی صلح جبل السراج ، شیما رضائی گوینده تلویزیون طلوع، شکیبا سانگه آماج از تلویزیون شمشاد ، سلطان محمد منادی ژورنالیست، پرویز کامبخش . ۲۰ سال گذشته ۳۹ خبرنگار، نویسنده و دست اندرکار رسانه های خبری جان خود را در افغانستان از دست داده اند که از آن جمله ۲۳ تن هدف قرار گرفته اند و به قتل رسیده اند و ۱۶ تن از آنان بر اثر انفجارو یا در جریان درگیری کشته شده اند .

۱۴ تن از این افراد از سوی مجرمان مسلح، چهارتن از آنان توسط طالبان، سه تن توسط وابستگان و یا اعضای خانواده شان، یک تن توسط سربازان امریکائی و یک تن توسط سربازان بریتانیائی به قتل رسیده است . میرویس جلیل نخستین

خبرنگاری است که در سال ۱۳۷۳ پس از مصاحبه با گلبدین حکمتیار رهبر حزب اسلامی در مسیر راه برگشت به محل سکونتش به قتل رسید

اولف استرامبرگ، ماریا گارسیا کتولی، جولینو فیونتنز، عزیزالله حیدری، هری بورتون، کریستین استرو، کارن فیشر، شیما رضائی، شکبیا سانگه آماج، اجمل نقشبندی، رحمان قل، ذکیه ذکی، عبدالصمد روحانی، جاوید احمد، سلطان محمدمنادی، سید حامد نوری، امید خیلواک، سادم خان بهادورزوی، مزمل صادقی، محسن هاشمی و سوشمینا بنرجی مشهور به سیده کماله افرادی هستند که در جریان ۱۲ سال گذشته هدف قرار گرفته و به قتل رسیده اند. افزون بر آن، جان الله هاشم زاده و انور صالح دو خبرنگار آزاد افغان هستند که در قلمرو پاکستان از سوی افراد مسلح هدف قرار گرفتند و جان خود را از دست دادند.

در اخیر از اتحادیه ژورنالیستان افغانستان که تحت ریاست مطبوعاتی سابقه دار جناب عبدالحمید مبارزکاری کندوهم از بنیاد ژورنالیستان آریانا در امریکا که تحت نظر داکتر شکر الله کهگدای فعالیت دارد، وهم از تمامی نویسندگان، شعراء و اهل خبره وتمام رسانه های کتبی ، صوتی ، تصویری والکترونی تقاضا می نمایم تا از روی لطف و مهربانی و دلسوزی به حال آن هائی که قربانی استبداد شده اند، مرا یاری رسانیده تا جائی که امکان داشته باشد شهرت مکمله، یک قطعه عکس و نمونه کلام قربانیان را برای ما ارسال دارند. از همکاری های بی شایبه همه قبلاً و قلباً اظهار سپاس وامتنان می نمایم. ومن الله توفیق .